

historisch
genootschap
wormer

torenklanken

nieuwsbrief 18 • juni 2010

Welkom door Trees Korver

Dit keer een nieuwsbrief gevuld met een varken en een paard, allebei intelligente beesten. Het varken heeft toch wel mijn voorkeur want wat kijkt Max toch lief naar mij. Hij ging er helemaal voor staan om mooi op de foto gezet te worden. Aan het eten van varkensvlees moet ik even niet denken, ondanks de goede kwaliteit van het Wormer varkensvlees! Maar samen met de groente van groenteman Arie Duin zal het zeker wel smaken. Verder in deze Torenklanken een jongmens die een geschikt boerenmeisje zoekt. Je weet met zo'n oproep in de krant helemaal niet wat voor vlees je in de kuip treft! Nog meer oproepen over een reünie van de Mariastraat, suppoosten voor de Monumentendagen en een oorlogslied kunt u hierin lezen. Jan Hendrik Rozemeijer uit Eindhoven heeft het slotverhaal geschreven over De Rozemeijers uit Wormer. Hiermee eindigt deze serie. In de volgende Torenklanken veel informatie over de Monumentendagen en een verhaal geschreven door Kees Schoone met als titel *De kapsalon van mijn vader*. ■

Boerderij De Schans en de Schansbrug verwijzen naar de schans te Wormer die tegen de Spanjaarden werd opgericht in het begin van de 80-jarige oorlog. Deze foto staat in het deel Wapens spreken en wapens zwijgen van de 16-delige reeks boekjes Waar blijft de tijd Waterland. Dit deel ligt vanaf begin april in de boekwinkels. Foto: Waterlands Archief WAT002000455.

Van het bestuur door Jan Blokker

Elk jaar staat de meimaand weer in het teken van herinneringen aan de oorlog. De herdenking van de slachtoffers en daarna de vreugde van de bevrijding. De Tweede Wereldoorlog staat de laatste tijd toch al sterk in de belangstelling. Soms zou je gaan denken, dat de geschiedenis in 1940 begon. Dat is natuurlijk niet zo. Op Derde Pinksterdag staan we ook stil bij de overwinning op de Spanjaarden in 1574, en dat was tijdens de Tachtigjarige Oorlog. Denkt u zich eens in: 80 jaar ellende. Drie generaties lang! Laten we maar blij zijn, dat 1945 alweer ver achter ons ligt.

Degenen die aan stamboomonderzoek doen, merken het omgekeerde: de geschiedenis houdt op in 1940. De burgerlijke stand en het bevolkingsregister zijn vanaf 1940 niet openbaar. Dan houdt de familiegeschiedenis op.

Ons Historisch Genootschap Wormer probeert de geschiedenis van na de oorlog, maar zeker die van vóór de oorlog zo goed mogelijk in kaart te brengen en daarbij prijzen we ons gelukkig met de volle medewerking van de archiefdiensten in onze regio, vooral het Waterlands Archief en het Gemeentearchief Zaanstad. Kijkt u maar gerust uit naar het jaarboek 2010, maar ook naar onze expositie op Open Monumentendag in september. Uw lidmaatschap loont!

Reünie reünie reünie! door Trees Korver

'De Mariastraat-Dorpsstraat-Buurt-Reünie'

Wanneer? 9 oktober 2010 vanaf 15.00 tot 0.00 uur. Vanaf 20.00 uur met muziek.

Waar? In ons vertrouwde Verenigingsgebouw Dorpsstraat 206 in Wormer.

Wie mogen er allemaal komen? Iedereen die in de buurt woont of heeft gewoond, vrienden heeft gehad of heeft gespeeld, kortom: iedereen die een warm gevoel heeft bij de Mariastraat-Dorpsstraat-Buurt.

Wat kost het? € 20 per persoon of € 35 per stel (1 reünieboekje).

Wat krijg ik dan? Koffie/thee/cake/borrelhapje/drie munten die u kunt inwisselen voor soep, broodje of borrel (verder natuurlijk ook tegen betaling verkrijgbaar aan de bar). En u krijgt een reünieboekje en een verrassing.

Hoe kan ik inschrijven? Zodra u heeft overgemaakt of contant betaald bent u ingeschreven. Overmaken kan op giro 7960515 t.n.v. Buurtcomité Mariastraat, Mariastraat 4, 1531 JB Wormer. Vermeld daarbij wel uw naam en adres.

Contant betalen mag ook: familie Mak, Mariastraat 4, 1531 JB Wormer. Vergeet niet uw naam en adres op de envelop te vermelden.

V.l.n.r.: mevrouw Groenewoud, de heer Mak en mevrouw Klos tijdens de reünie van de Mariastraat in 2005.

Wormer varkens door Frank Tjeertes

Het Ibérico-varken uit Spanje is beroemd om zijn heerlijke ham. Maar wist u dat varkens uit Wormer ooit een kwaliteitsonderscheiding van het gemeentebestuur in Amsterdam kregen? De varkens werden door de Amsterdamse slagers met uithangborden aan hun slagerijen aanbevolen. De goede kwaliteit van het Wormer varkensvlees zou liggen in het feit dat de beesten gemest werden met zemelen (de buitenste omhulsels die na het malen overblijven) van het graan van de beschuitbakkers.

*Hallo, ik ben Max.
100% spek, getogen
aan de Dorspstraat nr.
60. Zemelen? Jakkes!
Doe mij maar pittig
poldergras. En een
dure onderscheiding
voor mijn achterham-
men? Die kan me
gestolen worden.
Geef die maar aan
mijn Ibérico-neven. Ik
banjer liever nog een
tijdje rond in 'me skit-
terende achterteun'.*

In het Zaanlandsch Jaarboekje van 1847 (Gemeentearchief Zaanstad) lezen we over dit opmerkelijke feit:

"Men zal zich wel herinneren voor een paar spekslagerswinkels in Amsterdam het uithangbord gevonden te hebben: 'In de Wormer of Beemster Varkens'. Vroeger was dit echter, met eenige naar des slagers keus verrijkte bijvoeging, veel algemeener en het was als het ware een geschilderde recommandatiebrief; immers algemeen werd het er voor gehouden dat van genoemde plaatsen de beste varkens naar de Stad gevoerd werden.

In Wormer werden de varkens gemest met de zemelen van het graan, dat door de beschuitbakkers toenmaals zoo menigvuldig verbruikt werd. Toen de Amsterdamse regering bemerkte, dat de smaak harer burgerij zoo zeer op het in Wormer gemeste varken viel, en men voor deze meer dan voor op andere plaatsen gemeste varkens betaalde, werd besloten, hun de eer der onderscheiding, door een stempel te vergunnen; gelijk zij dan ook werden gelood en gestempeld, in maniere als met de Haarlemsche zijde stoffen en Leidsche lakens en kaas geschiedde." ■

De Rozemeijers (deel 4, slot) door Jan Rozemeijer

Een Eindhovenenaar die Wormer hoog in het vaandel heeft. Jan Rozemeijer schreef het boek De handel en wandel der Rozemeijers 1715-1947.

Wij naderen de twintigste eeuw. Hendrik (Hein) mijn grootvader trouwt in 1868 met Kaatje Boomkamp, geboren in Assendelft; zijn broer Klaas trouwt in 1867 met Gerbrecht Floore. Hein en Kaatje krijgen zes kinderen. Zij woonden dicht bij de kerk op nrs. 146, 150 en 119.

Hendrik werkte ruim 40 jaar bij Van Gelder. Pastoor van Zutphen die regelmatig bij Hendrik en Kaatje kwam, zei eens, toen de automobielen eraan kwamen: "Zo'n ding wil ik ook, maar dan met het stuur in het midden, dan zie ik de weg beter!" Oma Kaatje was een lieve, behulpzame vrouw. Zij leed echter aan een ernstige vorm van reuma en stierf al vroeg in 1895 op 53-jarige leeftijd. Opa Hendrik woonde tot aan zijn dood bij zijn dochter Bregt (zie aldaar). Hendrik stierf enkele dagen na de grote watersnoodramp die ook Wormer trof op 18 januari 1916, oud 81 jaar. Van hem heb ik een grote originele tekening en foto's. Hij stierf kort voor het 50-jarig trouwfeest van zijn broer Klaas. Van dat feest heb ik drie interessante foto's met alle kinderen en kleinkinderen (1917).

HEIN EN KAATJE KREGEN ZES KINDEREN:

Jan Hendrik (1869 – 1948), die trouwde met Catharina Luttikhuisen (1869 – 1931). Op de kermis danste hij op de muziek van ene Piet Vel uit Knollendam die 3 liedjes speelde op de viool voor 10 cent. Ook Jan werkte bij van Gelder, liefst 53 jaar.

Hendrik (1874 – 1967) die trouwde met Elisabeth (Bet) van Tongeren. Na de lagere school ging hij te voet naar Zaandam om verder te leren. Hij bracht het ver, werd kwekeling met akte en kreeg daarvoor 25 cent per maand. Hij moest in dienst maar kocht het af bij een zogenaamde remplaçant voor 500 gulden. Mijn vader viste achter het net want toen hij in dienst moest mocht dat niet meer. Hendrik studeerde verder en werd leraar aan de tuinbouwschool. Hij stierf 93 jaar oud op kerstdag 1967.

Bregt (1874 – 1957) trouwde met Johannes Kee (1870 – 1952). Heel aardige maar zéér ouderwetse mensen. Zij woonden in een huisje aan het begin van de Dorpsstraat (nu nr. 11 waar het kinderdagverblijf Baloe is gevestigd). Tot 1953 woonde daar de familie Breet. Tegen dat huisje stond het spoitloze van de brandweer. Mijn grootvader stierf in het bovenkamertje. Mijn vader stuurde ons er dikwijls heen op de fiets vanuit Amsterdam en van die bezoeken zijn talrijke anekdotes.

Dorpsstraat 11 met het spoithoïsje

**Grootvader Hendrik
1834 – 1916**

P. Nieuwstadt **ROOZ & ZAAAN.**

ZONDEN OPBIECHTEN

Mijn twee zussen, nu 92 en 93 jaar, moesten als zij daar logeerden op hun knietjes hun kleine zonden opbiechten, mijn broer Frans mocht niet binnen omdat zijn meisje korte mouwen had. Zij hadden een goed hart want elk jaar stuurden zij een grote kist op St. Nicolaasdag met voor ieder van ons cadeautjes en namen ze in 1916 een Oostenrijks kind in huis (zie foto). Als echte stadskinderen vonden wij de 'plee' achter in de tuin maar niks, en als het donker werd maar eng. Mijn broer Frans vertelde ooit dat hij met oom Jo (Kee) door Wormer wandelde

toen het rijtuig van de heer Keet, directeur van Van Gelder Zonen voorbij kwam. Met de pet voor zijn buik boog zijn oom eerbiedig om Keet te groeten. Zie je het voor je? Als jong meisje wilde Bregtje niet op de foto omdat men vertelde dat je door de lens alles ondersteboven zag, ze dacht dat haar rokken dan omlaag vielen.

Nicolaas (Klaas) (1877 – 1956) trouwde met Anna (Antje) Steen (1880 – 1943). Hij was een goedgezinde man die het met zijn gezin met vier kinderen erg moeilijk had omdat Antje vaak ziek was. Ook hij werkte 50 jaar lang bij Van Gelder. Na de dood van Antje woonde hij bij de zusters in Mariaoord in Limmen. Voor 10 gulden per week. Hij stierf 23 december 1956.

Cornelis (1879 – 1885) werd maar 6 jaar.

KOUWE BIENEN

Antonius (Antoon) (1881 – 1947), mijn vader. Hij trouwde met Catharina Langehenkel (1887 – 1974). Hij was zéér gehecht aan de familie maar vond, omdat zij dat niet zo lieten blijken, dat zij maar 'kouwe bienen' hadden. Peet zei eens tegen

vader Hein: "Hein het worre tijd dat jouw zeun op de fabriek komt werken". Hij ging echter in de leer bij een schilder en werd broeder-verpleger bij St. Johannes de Deo. Vader en zijn broer Hendrik kwamen vaak bij bakker Kaskes en zijn dochter Marijtje werd verliefd op hem. Toen zij hoorde dat hij in Amsterdam een meisje had, huilde zij uit bij Trijn, de vrouw van Jan. In Amsterdam kocht vader een klein verzekeringsagentschap en maakte daarvan door ontzettend hard te werken een grote portefeuille van. Mijn ouders trouwden in 1911 en kregen negen kinderen. Mijn vader had een enorm rechtvaardigheidsgevoel dat onder andere tot uiting kwam in het feit dat hij in de oorlog absoluut niks zwart wilde kopen van die 'dieven en oplichters'. Verder verweet hij zijn eigen verzekeringsmaatschappij dat zij mensen die veel schade hadden, royeerden. Dat kostte hem waarschijnlijk een inspecteurschap. Hij was zwaar hartpatiënt en leed erg onder de Hongerwinter. Hij stierf op straat aan een hartaanval in 1947, ook al op kerstdag.

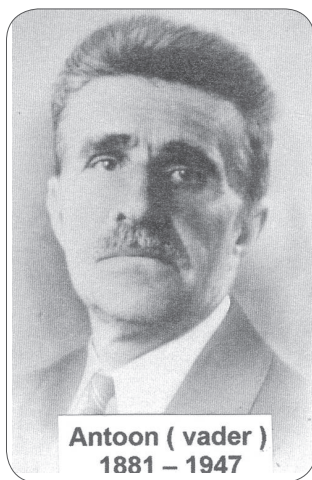
ROOMS GEZIN

Mijn moeder, geboren in Amsterdam, was begin van de eeuw hoedenmodiste. Je kon dat haar hele leven waarnemen onder andere aan haar kleding. Mijn ouders trouwden in 1911. Toen zij een woning zochten zei de huisbaas: "Aan Joden verhuur ik niet." En dan te bedenken dat beiden uit een nogal principieel rooms gezin kwamen. 'Jodenhaat 'avant la lettre'. Mijn moeder had de zorg voor een druk huishouden: negen kinderen, kantoor aan huis, een tijd lang zieke ouders van haar kant inwonend en een inwonende dienstbode Duurtje, later Jannetje en Geertje, Volendamser kon het niet.

Wij hadden ondanks de oorlog een fijne jeugd maar alles veranderde: broers in Duitsland, broers in Zuid-Afrika, ik ondergedoken en een vader die kort na de oorlog stierf. Mijn moeder overleefde hem nog 27 jaar. ■

Jo en Bregt met
Oostenrijks meisje
ongeveer 1916

Antoon (vader)
1881 – 1947

Mijn moeder begin 1900
(met parasol) Onder de
postzegel vond ik een
liefdesverklaring

Het paard van groenteboer Arie Duin door Bram Kemp

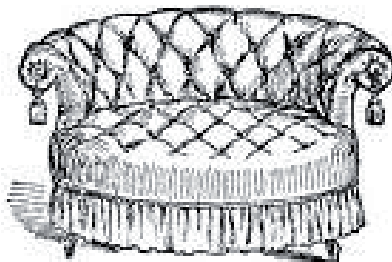
Andreas Tjeertes... deze man heb ik gekend (zie Jaarboek 2008 en correctie Jaarboek 2009). Wij woonden in de Knollendammerstraat op nr. 35, tegenover de familie Bakker op nr. 38, waar ook Tjeertes woonde. Het gezin bestond uit de oude heer J. Bakker, oud-metselaar, bijgenaamd 'Kitekar'. Een man met een witte baard en dito haardos. Verder zijn dochter Grietje en een nichtje Bets Bakker. Er waren nog twee gezinsleden: ene Marie en een gehandicapte man, vermoedelijk ook familie. Bets was half wees en is bij het gezin Bakker in huis gehaald. Zij was de dochter van een broer van Grietje. Deze broer kon na het overlijden van zijn vrouw niet voor zijn dochter zorgen. Later is deze Bets getrouwd en is samen met haar man ook enige tijd op nummer 38 blijven wonen. Bets, intussen weduwe, woont nu nog in Zaandam. De naam van haar man weten we niet meer.

*Dorpsstraat Wormer 1935. Bij het Gasplein de groentezaak van Arie Duin. Op het paard zitten Willie Klopper en Siem Duin, vooraan staat de dochter van Arie Duin.
Foto: WAT002000840.*

BANKSTEL

Andreas, wij noemden hem 'Andries', leefde waarschijnlijk in concubinaat met Grietje Bakker. Er waren geen kinderen. Toen deze relatie 40 jaar geduurd had, schonk Andreas zijn Andreas had, evenals veel dorst. Als hij het verliet, toen op de lendammerstraat, langs de raamposten rechtop thuis te korige man. Mijn zuster, (91), heeft dit verhaal

vriendin een bankstiel! de oude heer Bakker, café van Jan Kramer hoek Zandweg/Knollenging hij met zijn hand van de huizen om men. Verder een keu-Grietje Teuthof-Kemp aangevuld.

HANDIG PAARD

Een bijzonderheid bij het gezin Bakker was, dat als de groenteboer Arie Duin in de straat kwam venten met zijn paard en wagen, het paard stopte bij nummer 38. Daar kreeg het dier altijd iets aangeboden, een snoepje of zo. Duurde het te lang voordat de deur open ging, dan deed het paard zelf de deur open door met zijn bek de kruk te pakken of met zijn voorbeen een roffel op de deur te geven. Hiervan heeft mijn broer Klaas indertijd een tekening gemaakt. ■

KNOLLENDAMMERSTRAAT. PAARD VAN GROENTEBOER ARIE DUIN BEDELT OM STUKJE BROOD BIJ FAM. BAKKER.

Hulptroepen gevraagd voor Monumentendagen

Dit jaar houden wij een twee-daagse expositie tijdens de Monumentendagen 2010. Op zaterdag 11 en zondag 12 september staan wij in de Stoomhal van het pand Hollandia III, Jan Blokker is al hard aan het werk om een prachtige

tentoonstelling voor te bereiden. Tijdens dit weekend kunnen wij uw hulp goed gebruiken. Lijkt het u leuk om samen met twee andere personen een paar uur te surveilleren op een van deze dagen? Meldt u dan bij het bestuur; in overleg wordt er een indeling gemaakt. ■

Boer zoekt vrouw door Frank Tjeertes

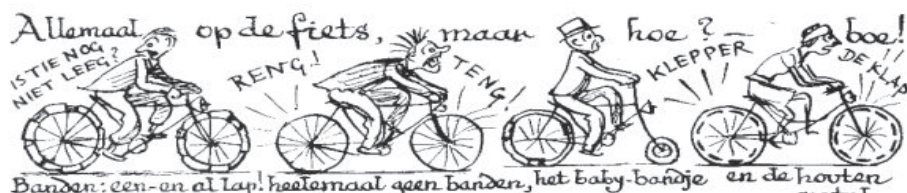
Er is niets nieuws onder de zon, getuige bijgaande advertentie in Schuitemakers Purmerender Courant van 24 november 1889. Het 'jongmensch' had kennelijk haast, want op 1 december 1889 stond dezelfde advertentie in de krant. ■

HUWELIJKS-AANVRAAG.

Een Jongmensch, gezond gestel, uit den Boerenstand, niet onvermogen, P. G., zoekt een Meisje uit den Boerenstand, ook niet onbemiddeld, om na goedvinden een Huwelijk aan te gaan. Brieven franco met portret aan het Bureau dezer Courant, onder letter H. A. Van geheimhouding kan men verzekerd zijn.

Oproep oorlogslied *♪Houten banden♪* door Nico Koelemeijer

Tijdens de jaarvergadering kwam er uit het publiek het verzoek of in Torenklanken gevraagd kon worden naar de tekst van het lied *Houten banden*... Het zou gezongen zijn door een groep bestaande uit Wim Hessels uit de Eendrachtstraat, gitarist Cees Kok van de Nieuweweg en drummer Kobus de Groot. De houten fietsbanden werden destijds gemaakt door Bruynzeel, en waren op de bon verkrijgbaar. Meester Reyven zorgde voor bonnen voor jongens die op de fiets naar de ambachtsschool in Zaandam moesten. De eerste regel luidt: "*Houten banden zijn nog wel voorhanden*". Graag meer informatie over de tekst. ■

Schenkeningen door Trees Korver

- Van Henk Onderwater kregen wij de volgende zaken: Documenten van het Actiecomité "Van Gelder zal blijven" in de jaren 1979 - 1980. Pamfletten en krantenknipsels over de acties rond de dreigende sluiting van Van Gelder Zonen in Wormer. Correspondentie van het Centraal Genootschap voor Kinderherstellingszaken en Gezondheidskolonies uit de jaren '30 en '40 van de vorige eeuw. Raadsstukken uit het archief van Jan Houtman, CPN raadslid in Wormer van 1927 - 1970.
- Seiny Kloppe schonk ons een uittreksel over het mogelijke ontstaan van het WAPEN van WORMER uit de Saenlants Arkadis door H. Soeteboom en uit de Zaanlandsche gemeentewapens door G.J. Honig. Verder een uittreksel uit het hoogheemraadschap van de uitwaterende sluizen in Kennemerland en West Friesland.
- Joke Koelemeijer gaf ons een aantal oude foto's en andere oude documenten waaronder een kroniek van Zaanse branden 1656 – 1941 uit de boedel van haar vader Siem van Geest.
- Via de Vereniging De Zaanse Molen kregen wij twee maquettes van Van Gelder & Zonen gemaakt door Jan Ris en Jaap Zijp die gehuwd is met Annie Graas, niet te verwarren met de timmerman Jaap Zijp.
- Van Corrie Schavemaker-Conijn een enveloppe met oude foto's en een VGZ-kwartetspel.
- Van Dick Kuijper enkele oude foto's.

Geschonken spullen zullen wij goed bewaren, beheren en eventueel gebruiken. Hartelijk dank voor uw giften. ■

Agenda 2010

- Zaterdag 11 en zondag 12 september 2010 Monumentendag met als thema 'mensen in Wormer'. Onze expositie houden wij in de STOOMHAL van het pand Hollandia gelegen aan het Pakhuisplein 44 in Wormer. Bij de T-splitsing voor de Zaanbrug rechtdoor de Bruynvisweg volgen, na 200 meter ziet u de STOOMHAL aan uw linkerkzijde liggen.

U bent van harte welkom en alle bijeenkomsten zijn gratis toegankelijk.

Gaat u verhuizen? Of heeft u een ander e-mailadres? Laat het ons weten!

Schriftelijk: Historisch Genootschap Wormer,

p/a Merckenrif 185, 1531 MP Wormer

E-mail: post@genootschapwormer.nl

Colofon

TORENKLANKEN is een kwartaaluitgave van het Historisch Genootschap Wormer
Coördinatie nieuwsbrief: Trees Korver
Een lidmaatschap kost € 15,00 per jaar.
Een extra exemplaar van Torenklanken is te verkrijgen voor € 1,00.

HISTORISCH GENOOTSCHAP WORMER

p/a Merckenrif 185, 1531 MP Wormer

Opgericht: 14 december 2005

KvK-nummer: 34242956

Rabobank: 1145.40.179

Telefoon: 075 - 642 37 98

E-mail: post@genootschapwormer.nl

Website: www.genootschapwormer.nl

<http://wormer.geschiedenisbank-nh.nl>

BESTUUR

Jan Blokker, voorzitter

Trees Korver, secretaris

Jos Blokker, penningmeester

Nico Koelemeijer, bestuurslid

Frank Tjeertes, bestuurslid

